

**LEGAL
CENTRE
LESVOS**

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«Μια πανδημία παραβιάσεων»

Νέα έκθεση του Legal Centre Lesbos και του Φεμινιστικού Αυτόνομου Κέντρου Έρευνας τεκμηριώνει πώς η Ελλάδα κατέλυσε το δικαίωμα στο άσυλο και κανονικοποίησε την παραβίαση των δικαιωμάτων των μεταναστ(ρι)ών κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 στη Λέσβο.

23 Αυγούστου 2023

Μυτιλήνη/Αθήνα, Ελλάδα

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών, οι ελληνικές αρχές έχουν πραγματοποιήσει πρωτόγνωρες επιθέσεις στο δικαίωμα στο άσυλο και στα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστ(ρι)ών στο νησί της Λέσβου και γενικότερα στην επικράτεια. Τα αλληπάλληλα λοκντάουν και οι υποχρεωτικές καραντίνες που επιβάλλονταν στους μετανάστες στα καμπ για σχεδόν τρία χρόνια ήταν ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της πολιτικής διακρίσεων εις βάρος τους κατά της διάρκειας της πανδημίας covid-19.

«Μια πανδημία παραβιάσεων», η καινούργια έκθεση που δημοσιεύεται σήμερα από το Legal Centre Lesbos και το Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας (FAC) αναλύει το πώς κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 οι ελληνικές αρχές εφάρμοσαν παράνομες πρακτικές εις βάρος των μεταναστ(ρι)ών στη Λέσβο.

Θέτοντας την υγεία και τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων σε κίνδυνο, αυτές οι πρακτικές οδήγησαν σε μια πολιτική εντονότερου διαχωρισμού εις βάρος των μεταναστ(ρι)ών που διέμεναν σε κλειστά κέντρα και δραστικού περιορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών τους. Αυτά τα μέτρα στο σύνολό τους αντανakλούν την κανονικοποίηση και εντατικοποίηση της καταπίεσης στα σύνορα της Ευρώπης.

Ενώσω οι συζητήσεις εντός ΕΕ σχετικά με το σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο πρόκειται να συνεχιστούν το Σεπτέμβριο, οι ευρωπαϊκοί θεσμοί και τα κράτη-μέλη πρέπει να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ενωσιακό και διεθνές δίκαιο, να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να σταματήσουν τις απάνθρωπες και καταπιεστικές πολιτικές και πρακτικές που παραβιάζουν τα δικαιώματα των μεταναστ(ρι)ών.

Επιθέσεις στο δικαίωμα αίτησης ασύλου

Από τις αρχές του 2020, οι ελληνικές αρχές έχουν προβεί σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων και παράνομων πρακτικών για την παρεμπόδιση του δικαιώματος αίτησης ασύλου, από τη μονομερή αναστολή της χορήγησης ασύλου τον Μάρτιο του 2020, ακολουθούμενη από την

εφαρμογή μιας συστηματικής πολιτικής "επαναπροωθήσεων" στο Αιγαίο Πέλαγος,¹ σε ευθεία παραβίαση των υποχρεώσεών τους βάσει του ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου, και ειδικότερα κατά παράβαση της αρχής της μη επαναπροώθησης και της Σύμβασης της Γενεύης. Παράλληλα, τα αυξανόμενα περιοριστικά μέτρα στη διαδικασία ασύλου που θεσπίστηκαν μεταξύ 2020 και 2021 είχαν ως αποτέλεσμα να αποκλείεται διαρκώς αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων από το δικαίωμα ασύλου με το επιχείρημα ότι η Τουρκία θεωρείται ασφαλής χώρα γι' αυτούς, αφήνοντας χιλιάδες ανθρώπους σε νομική εκκρεμότητα, χωρίς πρόσβαση σε υπηρεσίες, υγειονομική περίθαλψη και παγιδευμένους στο νησί της Λέσβου. Καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας το LCL χρειάστηκε να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) για να διασφαλίσει την πρόσβαση σε ζωτικής σημασίας ιατρικές υπηρεσίες για περισσότερους από δεκαπέντε κατοίκους του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης Λέσβου (ως επί το πλείστον Σύρους υπηκόους), στους οποίους των οποίων είχε απορριφθεί το άσυλο και, στη βάση αυτή, ήταν αδύνατη η πρόσβασή τους στην υγειονομική περίθαλψη.

"Έπρεπε να υποβάλουμε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στο ΕΔΔΑ για ένα τετράχρονο κορίτσι με σοβαρή επιληψία ως αποτέλεσμα τραύματος στο κεφάλι, το οποίο χρειαζόταν μια θεραπεία που δεν ήταν διαθέσιμη στο νησί. Αφήνοντάς την χωρίς θεραπεία κινδύνευε να υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη. Προχωρήσαμε στην ίδια διαδικασία για έναν άνδρα που έπασχε από διάφορες χρόνιες παθήσεις ως αποτέλεσμα αεροπορικής επιδρομής, καθώς και για αρκετούς ανθρώπους με αδιάγνωστες παθήσεις που χρειάζονταν εξειδικευμένη εξέταση στην Αθήνα και των οποίων η υγεία επιδεινώθηκε καθώς στερούνταν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Ευτυχώς, το ΕΔΔΑ αναγνώρισε ότι το δικαίωμα στην υγεία είναι καθολικό και δεν εξαρτάται από το νομικό καθεστώς κάποιου", δηλώνει η Lorraine Leete, από το Legal Centre Lesvos.

Μια πολιτική συστημικών διακρίσεων

Καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, οι μετανάστες βρίσκονταν συνεχώς υπό αυστηρούς περιορισμούς μετακίνησης σε υπερπλήρεις ανθυγιεινούς καταυλισμούς και κρατούνταν συστηματικά σε χώρους καραντίνας που δεν ήταν σε καμία περίπτωση διαμορφωμένοι για ιατρική απομόνωση. Όταν, τον Σεπτέμβριο του 2020, ο καταυλισμός της Μόριας κάηκε,² 13.000 πρώην κάτοικοι του καταυλισμού που εκτοπίστηκαν από τις πυρκαγιές, κρατήθηκαν πίσω από αστυνομικά οδοφράγματα στην εθνική οδό χωρίς επαρκή βοήθεια, πριν μεταφερθούν σε ένα προσωρινό Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) που βρισκόταν ακόμη υπό κατασκευή. Για περισσότερο από ένα χρόνο, αναγκάστηκαν να ζουν εκεί χωρίς τις απαραίτητες υποδομές και βασικές υπηρεσίες, θέτοντας σε κίνδυνο την υγεία και τη ζωή τους. Εν τω μεταξύ, οι εναλλακτικοί χώροι φιλοξενίας για τους αιτούντες άσυλο εκτός των RIC καταργήθηκαν σταδιακά, με το αναγκαστικό κλείσιμο τόσο του ανεξάρτητου καταυλισμού στο ΠΙΚΠΑ (τον οποίο διαχειριζόταν η Αλληλεγγύη Λέσβου) τον

---

¹ Μια συστηματική και συγκαλυμμένη πολιτική παράνομων και βίαιων επιχειρήσεων μαζικής απέλασης μεταναστ(ρι)ών από τις ελληνικές αρχές προς την Τουρκία (δλδ. "επαναπροωθήσεις") κλιμακώθηκε σε όλο το Αιγαίο Πέλαγος ακριβώς από τον Μάρτιο του 2020, εποχή κατά την οποία υπήρχαν περιορισμένες δυνατότητες παρακολούθησης της πρακτικής αυτής από άτομα και οργανώσεις, λόγω των περιορισμών στις μετακινήσεις της κοινωνίας των πολιτών κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Παρ' όλα αυτά, οι επαναπροωθήσεις έχουν καταγραφεί ευρέως, μεταξύ άλλων, από τα εξής: Border Violence Monitoring Network, [Black Book of Pushbacks](#), 7 Δεκεμβρίου 2022- Forensic Architecture, [Drift-backs in the Aegean Sea platform](#), 15 Ιουλίου 2022- Legal Centre Lesvos, [Crimes against Humanity in the Aegean](#), 1 Φεβρουαρίου 2021 και [Collective Expulsions Documented in the Aegean Sea](#), 13 Ιουλίου 2020.

² Ο καταυλισμός της Μόριας στη Λέσβο καταστράφηκε από πολλαπλές πυρκαγιές στις 8 και 9 Σεπτεμβρίου 2020, εκτοπίζοντας σχεδόν 13.000 αιτούντες άσυλο που διέμεναν εκεί, σε συνέχεια της επιβολής πλήρους αποκλεισμού των κατοίκων του από την Ελληνική Κυβέρνηση (απαγορεύοντας κάθε είσοδο ή έξοδο από τον καταυλισμό για 14 ημέρες) ως μοναδική απάντηση στο πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα COVID-19 στον καταυλισμό. Βλέπε Border Monitoring Violence Network, [Interactive Timeline on the Moria fire](#), 15 Οκτωβρίου 2020.

Οκτώβριο του 2020, όσο και του καταυλισμού στο Καρά Τεπέ (τον οποίο διαχειριζόταν ο δήμος) τον Απρίλιο του 2021.

Ενώ ολόκληρος ο πληθυσμός στην Ελλάδα υπόκειτο σε αυστηρά περιοριστικά μέτρα, οι περιορισμοί μετακίνησης που επιβλήθηκαν στους ανθρώπους που ζούσαν στους προσφυγικούς καταυλισμούς ήταν πολύ αυστηρότεροι και παρέμειναν σε ισχύ χωρίς παύση για σχεδόν τρία χρόνια. Περιλάμβαναν καθολικές απαγορεύσεις εξόδου, απαγόρευση κυκλοφορίας, υποχρεωτική καραντίνα κατά την άφιξη, ανεξάρτητα από την κατάσταση μόλυνσης, και περιοριστικές εισόδους και εξόδους από τους καταυλισμούς, που ρυθμίζονταν από "λίστες εξόδου". Όταν τα δύο διαδοχικά περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στον γενικό πληθυσμό στην Ελλάδα (δηλαδή στους ανθρώπους που δεν ζούσαν στους καταυλισμούς) άρθηκαν τα καλοκαίρια του 2020 και του 2021 και οι καφετέριες, τα εστιατόρια, τα μπαρ και τα διεθνή σύνορα άνοιξαν ξανά, επιτρέποντας στους διεθνείς τουρίστες με τα απαιτούμενα πιστοποιητικά υγείας να ταξιδεύουν ελεύθερα στη χώρα, οι περιορισμοί μετακίνησης παρέμειναν ως επί το πλείστον αμετάβλητοι για τους ανθρώπους που ζούσαν στους προσφυγικούς καταυλισμούς της Λέσβου μέχρι τον Ιούνιο του 2022.

"Οι αυθαίρετοι και διαρκώς μεταβαλλόμενοι περιορισμοί μετακίνησης και οι ελεγχόμενες έξοδοι από το ΚΥΤ επηρέασαν σοβαρά την καθημερινή ζωή των κατοίκων του ΚΥΤ, από την πρόσβασή τους σε βασικές και ζωτικές υπηρεσίες ως την δυνατότητά τους να συμμετέχουν σε κοινωνικές δραστηριότητες εκτός του καταυλισμού. Τον Σεπτέμβριο του 2021, μετανάστες που σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν θύματα έμφυλης βίας εντός του καταυλισμού, δεν ήταν δυνατό να εξέλθουν από το ΚΥΤ για ψυχοκοινωνική συμβουλευτική ή ραντεβού με γιατρούς και ψυχολόγους, λόγω των περιορισμών κινητικότητας στο ΚΥΤ Λέσβου στο Καρά Τεπέ, με αποτέλεσμα να εγκλωβιστούν εντός του καταυλισμού με τους θύτες τους. Αυτός ο αυξημένος εγκλεισμός αποτελούσε περιορισμό της ελευθερίας που ισοδυναμούσε με de facto κράτηση. Οι μετανάστες περιθωριοποιήθηκαν σταδιακά μέσω μέτρων de jure και de facto χωρικού διαχωρισμού" εξηγεί η Δρ Άιλα Σπαθοπούλου, Συντονίστρια Ερευνών στο FAC.

Συστηματική κράτηση μεταναστ(ρι)ών

Ομοίως, η πολιτική υποχρεωτικής καραντίνας που εφαρμόστηκε κατά όλων των μεταναστ(ρι)ών νεοαφιχθέντων/ούσων στη Λέσβο, ανεξάρτητα από την κατάσταση μόλυνσής τους, από τον Μάρτιο του 2020 έως τον Δεκέμβριο του 2022, επέτρεψε τη συστηματική κράτηση χιλιάδων ανθρώπων σε απαράδεκτες συνθήκες ακατάλληλες για ιατρική απομόνωση, ενώ οι εισερχόμενοι τουρίστες και ο υπόλοιπος πληθυσμός στην Ελλάδα υποβλήθηκαν σε αυτορρυθμιζόμενα μέτρα καραντίνας. Η έκθεση "Μία Πανδημία Παραβιάσεων" καταγράφει τις πολλαπλές παραβιάσεις των δικαιωμάτων, στις οποίες εκτέθηκαν οι μετανάστες κατά την κράτησή τους στους διάφορους χώρους καραντίνας στη Λέσβο, από την απόλυτη έλλειψη πρόσβασης σε οποιαδήποτε επαρκή μέτρα υγιεινής, αποχέτευσης, αποφυγής κοινωνικών επαφών και άλλα μέσα προστασίας από τον COVID-19, μέχρι την κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων με ενήλικες που δεν είχαν συγγενική σχέση μαζί τους- και ακόμη και την έκθεση των αρνητικών σε COVID-19 μεταναστ(ρι)ών στον ιό.

Η μεροληπτική και διαφοροποιημένη μεταχείριση ήταν επίσης εμφανής στην εκστρατεία εμβολιασμού, η οποία καθυστέρησε πάνω από πέντε μήνες για τους ανθρώπους που διέμεναν σε καταυλισμούς προσφύγων και, μέχρι σήμερα, παραμένει απρόσιτη για εκατοντάδες.

"Οι περιορισμοί στο πλαίσιο της πανδημίας χρησιμοποιήθηκαν ως πρόσχημα από τις ελληνικές αρχές για να ελέγχουν και να διαχωρίζουν όλο και περισσότερο τους μετανάστες που ζουν στα ΚΥΤ, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τις επιταγές της δημόσιας υγείας. Καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας, οι μετανάστες αντιμετωπιζόνταν

ως δυνητικοί φορείς και διασπορείς του ιού, παρά ως άτομα που χρειάζονταν πρόσθετη προστασία λόγω των πολλαπλών, αλληλοδιασταυρούμενων ευπαθειών τους και του υψηλότερου κινδύνου μόλυνσης από τον COVID-19 στον οποίο εκτέθηκαν κατά την κράτησή τους σε καταυλισμούς και χώρους καραντίνας", αναφέρει η Marion Bouchetel από το Legal Centre Lesvos.

Η έκθεση τεκμηριώνει επίσης ότι οι μετανάστες υπέστησαν εντονότερη καταστολή κατά τη διάρκεια της πανδημίας: τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ελληνικής αστυνομίας δείχνουν ότι στη Λέσβο οι "αλλοδαποί" είχαν δώδεκα φορές περισσότερες πιθανότητες να τους επιβληθούν πρόστιμα που σχετίζονταν με τον κορωνοϊό COVID-19 από ό,τι ο "ντόπιος πληθυσμός..

"Μας αναφέρθηκαν περιπτώσεις προστίμων που επιβλήθηκαν σε μετανάστες χωρίς πρώτα να εξακριβωθεί αν είχαν την απαιτούμενη άδεια για να βρίσκονται έξω, αλλά και παράλογες περιπτώσεις προστίμων για τη μη χρήση προστατευτικών масκών κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων που απαιτούν την αφαίρεση των масκών, όπως το κάπνισμα ή η κατανάλωση νερού" υπενθυμίζει η κ. Bouchetel.

Η ΕΕ πρέπει να μεταστραφεί σε πολιτικές που σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων

Η έκθεση "Μια Πανδημία Παραβιάσεων" καταδεικνύει ότι η ελληνική κυβέρνηση και οι αρχές χρησιμοποίησαν τον COVID-19 ως πρόσχημα και δικαιολογία για να επιταχύνουν και να εντείνουν σκληρότερες κατασταλτικές μεταναστευτικές πολιτικές, οι οποίες είχαν διαρκή αντίκτυπο στις ζωές των μεταναστ(ρι)ών. Συγκεκριμένα, η αυξημένη επιτήρηση και αστυνόμευση μέσα και γύρω από τα ΚΥΤ, ο μεροληπτικός και διαρκής περιορισμός της μετακίνησης των μεταναστ(ρι)ών και η *de facto* κράτηση σε στρατόπεδα και χώρους καραντίνας, επέτρεψαν την ομαλή μετάβαση των ΚΥΤ σε "Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές"(ΚΕΔ), η οποία τελικά τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2022. Ένα νέο ΚΕΔ κατασκευάζεται στο νησί της Λέσβου με χρηματοδότηση άνω των 76 εκατομμυρίων ευρώ από την Ευρωπαϊκή Ένωση και με δυνατότητα κράτησης έως και 5.000 μεταναστ(ρι)ών σε ένα Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών εντός του καταυλισμού.

"Ενώ η Ελλάδα παλεύει με τις πυρκαγιές που καταστρέφουν τη χώρα και ζητάει υποστήριξη από τους πυροσβέστες όλης της Ευρώπης, ανακοινώνεται ότι ένα τεράστιο ΚΕΔ θα ανοίξει στη Λέσβο το 2024 στη μέση ενός πευκοδάσους με υψηλό κίνδυνο πυρκαγιών. Είναι τόσο επικίνδυνο για το περιβάλλον όσο και απάνθρωπο: δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα κέντρο κράτησης, το οποίο δαιμονίζει τη λογική του εγκλεισμού, του διαχωρισμού και του αποκλεισμού που έχουμε καταγράψει τα τελευταία τρία χρόνια" δηλώνει η Δρ Άιλα Σπαθοπούλου, Συντονίστρια Ερευνών στο FAC.

Για επικοινωνία με τον Τύπο:

Marion Bouchetel, Legal Centre Lesvos (αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά)

Αριθμός τηλεφώνου +30 6977619003

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: marion@legalcentrelesvos.org

Άιλα Σπαθοπούλου, Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας (ελληνικά, αγγλικά)

Αριθμός τηλεφώνου +44 7546819338

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: maila.spath@gmail.com